

CAROLI SIGONII

DE REPVB=
LICA, HEBRAEORVM
LIBER PRIMVS.

Qui de forma Reip. inscribitur.

Propositum est mihi hoc lo-
co, veterem Hebræorum Rē-
pub. à Deo antiquitus institu-
tam, atque intimis penetrali-
bus sacrarum literarum inclu-
sam inuestigare, atque inuentam quoquo
modo in lucem, posterorum memorię, pro-
dere. Res est enim, vt omnes fatentur, cum
per se ad cognoscendum præclara, tum ad sa-
eros libros intelligendos vsque adeo oppor-
tuna, vt iure mirari quisque possit, veterum
adhuc neminē in hoc genere lucubrationis
elaborasse, quos cōstat magno, atq; excellen-
ti ingenio doctrinaq; fuisse, atque incredi-
bili quodam diuinarum rerum exponenda-
rum studio exarsisse. Vtinam autem hoc &
ipse aliquanto ante vidissem. neque enim a-
liundē prima probandæ operæ, atque indu-
striæ meæ rudimenta sumpsissem. Quod
quidem & temporum ordinem incuntem, &
propriæ salutis rationem habenti fuit mag-
noperè

noperè faciendum. Verum voluntati Dei
 obtemperare oportuit, qui occulto, credo,
 consilio grauiores fortasse annos meos tra-
 ctationi omnium sanctissimæ referuauit,
 quodque adolescens studio ad scribendum
 incitato non cogitauit, quem ille sibi popu-
 lum delegisset, quamque eius rempub. lege
 data instituisset, iam grandem natu, viribus
 indies magis ad lucubrandum elanguescen-
 tibus, ostendere voluit. Est enim mihi, vt
 dixi, consilium, his libris Hebraicorum sa-
 crorum, sacerdotumque, descriptionem, Con-
 siliorum, Iudiciorum & Magistratum rati-
 onem, totamque pacis, bellique disciplinam
 ex sacris litterarum monumentis erutam a-
 perire. Feci hoc idem olim iuuenis in Athe-
 nienfibus, & Romanis, vt eorum leges, insti-
 tuta, ciuitatem, & remp. varijs eorum volu-
 minibus abdita palam facerem. verum, vt
 nunc sentio, conatu aliquanto ad scriptio-
 nis commendationem insigniore, quòd il-
 lorum commentarij, vt maiorem verborum
 ad scribendum facultatem suppeditarunt,
 sic firmiora ad conijciendam ex tanto tem-
 porum interuallo antiquitatem adiumenta
 subministrarunt. Adde, quòd res hæ mino-
 ra quoque orationis ornamenta ferunt. ne-
 que enim elegantia verborum, vt illæ, sed
 sanctitate mysteriorum hominibus com-
 mendatæ

mendatæ sunt. Quin etiam in ipsis veteris
 Latini interpretis, vt oportet, vestigijs infi-
 stenti ea sæpè adhibenda dicendi genera sũt,
 quæ elegantes, & eruditæ fortasse multo-
 rum aures aspernari meritò possint. Verum
 in re magna, ac maximè necessaria quem-
 cumque conatum opinor esse laudandum,
 & si facultas fortasse desit perficiendi, non
 improbandam tamen esse voluntatem ex-
 perienti. Quam ob rem accedamus ad rem,
 DEO ipso in nostrum auxilium inuocato,
 qui per prophetam dixit: *Beati, qui seruan-
 tur testimonia mea, & in toto corde exquirunt
 me.* neq; enim aliud est testimonium D E I,
 quàm Christus ipse, filius eius, qui totius He-
 braicæ historiæ finis est, ad quem omnia le-
 gis madata, omnia prophetarum vaticinia,
 omnia Hebræorum acta per arcana quæ-
 dā mysteria referuntur. Hic est enim Moy-
 ses, qui verum hominib. Deum, veramq; il-
 lius legem ostendit, hic est Iosue, qui deui-
 ctis aduersarijs cælestem eis Chananzam di-
 stribuit, hic est David, qui cælestē Hierusa-
 lē à Deo sibi ab initio destinata edificauit.
 hic est Salomon, qui cæleste templū, templū
 inquam non manufactū, eisdem credentib.
 preparauit. hic est demū rex ille, qui Iudæos
 & profelytos eius æquè in cælo compotes
 reip. fecit, cuius adūbrata imago à deo Moy-
 si in

In terris tradita fuit. Vt enim in hac terrestri repub. Dauid Rex cum xij. principibus tribuum Israelitarum populum iudicauit, sic in illa cælesti Iesus rex cum xij. Apostolis populum fidelium iudicabit. Quoniam autem sic sermonem hūc disposuimus, vt duas eius partes, Religionem, Ciuitatemq; fecerimus placet. antequam ad eas explanandas veniamus, rei illustrandæ causa, vetustam Hebræorum originem demonstrare, ac legis traditæ, reipublicæ institutæ, & vrbis illi imperio destinatæ in vniuersum historiam enarrare, lectore harum antiquitatum admonito, vtilem admodum, frugiferamq; operam suscepturum, si prius, quàm se ad hæc cognoscenda contulerit, aliquam ex Sacris Historijs actionum Hebræarum haustam animo notionem habuerit, cui officio nos quoque pro virili nostra seruiuimus in eo commentario, in quo sacram B. Sulpicij Seueri historiam explicuimus.

De populo Hebræorum. CAP. I.

Quoniam verò hic populus primū Hebræorum, deinde Israelitarum, tum Iudeorum nomē tulit, ac varias sibi subinde sedes, & formas asciuit, sanè res poscit, vt ante omnia, quis, ac qualis extiterit, & vnde has ille mutationes acceperit, videamus.

Pri-

Primùm igitur omnium satis constat. quatuor à principio hominum quasi stirpes aut propagines extitisse, quas scriptura sacra *γενεσις*, id est, generationes appellat: vnam verò à primo homine Adam vsque ad Noe, alteram à Noe ad Abraham, tertiam ab Abraham ad Dauidem regem, quartam à Dauide ad eum, de quo diximus, Christũ, pertinuisse, ac secunda quidem ætate Hebræos, tertia Israelitas, quarta verò Iudæos emerfisse. Hebræi verò gens fuit omnium, de quibus litteris sit proditum, antiquissima, cum Assyriam, quæ regio in primis scriptis gentilium celebratur, secunda ætate tenuerit. Cum autem in prioribus stirpibus alij natura duce Deum vnum, ac verum, alij verò simulachra falsorum Deorum coluerint, Hebræi progenies eorum fuere, qui vltro Deum cognouerunt, ac cognitum adorarunt. Itaque succedente tempore eosdem sic Deus dilexit, vt non solum eis se præcipuè patefecerit, sed ad extremum ex eis quoq; filium suum Iesum Christum nasci ad salutem generis humani voluerit. Quæ omnia pluribus sacrorum librorum voluminibus explicata nos hic breuiter complectemur.

A D A M igitur, qui vt primus homo à Deo creatus, primus Deum creatorem suũ
perspe-

perspexit, sic primus mandato Dei violato
 se cum tota hominum posteritate pessundo-
 dit, tres præcipuè filios habuit, Caim, Abel,
 & Seth. ex quibus Caim fratri Abeli vitam
 ademit, ac prorsus à Deo defecit, & proge-
 niem ex se impiam propagauit, quæ Deos
 plures, & falles asciuit, & propterea scrip-
 tura illius rationem non habuit, vt quæ ad v-
 nam Christi Saluatoris progeniem ex pio-
 rum genere prodituram incumberet. Seth
 verò in paterna Dei cognitione ferme cum
 sua progenie perstitit, & ob id scriptura eã
 vsq; ad extremum recensuit, tanquam eam,
 cui se Deus indicaturus, & vnde salutem
 perditis hominibus esset missurus. Fuit ve-
 rò eius posteritas talis. Seth, Enos, Cainas,
 Malaleel, Jared, Enoch, Mathusala, La-
 mech, & Noe. Huius verò ætate cum pij ho-
 mines, nempe ex progenie Seth, cū filiabus
 impiorum, nimirum eorum, qui à Caim o-
 riginem ducebant, connubia contraxissent,
 ac malitiã in terras inuectam cumulauis-
 sent, Deus nefario facto illorum accésus ge-
 nus humanum vlcisci cõstituit, ac diluuiò a-
 quarum super vniuersas terras immisso, om-
 nes vtriusq; sexus homines perdidit, vno
 Noe, viro iusto cū familia eius excepto, qui
 in arca iussu Dei à se cõstructa seruatus est.

Reliquis

Reliquit autem Noe tres filios, Sem, Cham, & Iaphet. Vt autem progenies Sem in patrio Dei cultu, quanquam nõ vniuersa, perseueravit, sic soboles Cham, & Iaphet prorsus ab eo defecit. Quare scriptura posteritatis Sem tantummodo meminit, quæ secunda ætate floruit: nempe Sem, Arphaxad, Sale, Heber, Phaleg, Reu, Sarug, qui desciscens à Deo primus dicitur Deorum simulachra fecisse, Nachor, & Thare, qui pariter in patris, auique suscepta impietate mansere. Hæc verò progenies prima Hebræorum nomen gessit, siquidem post diluuium, cum arca in montibus Armeniæ constitisset, Noe, ac filij eius Sem, Cham & Iaphet in Orientè habitauerunt. ea verò regio fuit ratione illorum cis Tigrim amnem, magna ex parte post Assyria nominata. Sem autem genuit Arphaxad, qui Tigrim transiuit, & in Caldæa confedit, vt S. Hieronymus etiam confirmauit. Itaque sunt, qui putent, eos, qui cum Arphaxad traiecere, nempe filios & nepotes eius, primum Hebræos dictos esse, quod ultra flumen venissent. nam apud Hebræos Heber significare ultra, vnde illud est Genesis x. *Sem pater fuit omnium filiorum Heber*, id est, omnium, qui ultra flumen venerunt. Inde posteriq; Cham, & Iaphet alias adire terras statuerunt,

B

cum-

8 CAR. SIG. DE REP. HEB.

cumque in Chaldæam tempore Heber, qui fuit filius Sale, nepos Arphaxad, concessissent, & campos Senaar tenuissent, antequam inde cederent, auctore Nebrod, Châ nepote, gloriæ causa statuerunt. urbem cum turri condere, quæ altitudine sua cælum attingeret. Erat adhuc, ut inquit scriptura, terra unius labij, id est, vna tantum lingua omnes utebantur, quam ab Adami ore hauserant. Deus autem scdam eorum audaciam auersatus, linguarum diversitatem immisit, ut alter alterius intelligere mandata non posset, itaque cum ex gloria, quam affectabant, confusionem nasci fuissent, quæ Babel dicitur, & turrs, & vrbs, & regio inde Babel, Babylonis, & Babylonix nomen inuenit. Heber autem, quod expers consilij ædificandæ turris fuerat, veterem sermonem retinuit, quo Hebræi ex posteritate Sem vsi fuerant. Quare S. Augu. in libris de Ciuitate Dei, Hebræos prorsus ab ipso Heber dictos fuisse asseruit. Abraham certè, qui sextus ab Heber fuit, capite XIII. Hebræus vocatur. Inde diuisis inter se terris Heber in Caldæa, & Oriente remansit. Iaphetis verò posteritas Occidentem occupauit, Cham autem, quæ intermedia sita sunt. Atque hæc quidem Hebræorum nõ minus vera, quàm vetus origo, & prima gentis incunabula celebran-

lebrantur primis decem capitibus Genesis explicata. Cum porrò Thare filius Nachor, abnepos Phaleg adhuc in Chaldæa vitā traderet, & in Vr vrbe agens eos Deos coleret, quorum simulachra Sarug auus suus instituisset, venit inde cum filio Abraham, & Loth nepote in Mesopotamiam, regionem inter Tigrim, & Eufratem fluuos sitam, & sedes in vrbe Charris posuit.

Ab hoc porrò tempore Hebræorum cū prisca, tum sancta historia incipit, quæ Abraham præcipuum, & gentium, & rerum gerendarum auctorem est consecuta. Thare enim vita functo Abraham à Deo monitus, & promissis ingentibus excitus cum Loth, fratris filio, inde Eufratem, Iordanemque traiecit, & in terram Chanaan venit, quæ postea Iudææ nomen accepit, & oppidum Sichem tenuit in ea parte, quæ postea Samaria nominata est. Promissa verò Dei Abrahæ facta, ac sæpius repetita hæc fuerunt. *Vade in terram quam tibi monstrauero (monstrauit autem Chanaanam) ibi faciam te in gentem magnam, & benedicam te, & magnificabo nomen tuum, & eris benedictus, & benedicam benedicientibus te, & maledicam maledicentibus te, atque in te benedicentur omnes cognationes terræ.* Tria verò promissa fuerunt, terra Chanaanæ, quam

B e

poste-

posterius eius cum imperio, & gloria possiderent, gens Israelitarum secundum carnem, & omnes gentes secundum fidem, quod ad Iesum Christum ab illo multis post sæculis oriturum omnes constantissimè referunt, qui dicitur filius Abraham. Post autem quærenti Abraham, quòd filiorum compos factus non fuisset, & seruum suum hæredem habiturus esset (nam vxor eius Sara sterilis erat) dixit Deus: *Suspice cælum, & numera stellas si potes. sic erit semen tuum:* & alio loco iterans idem promissum ait, se multiplicaturum semen eius, sicut arenas maris. Suscepit inde ex Agar ancilla filium Ismael, ex Sara verò coniuge Isaac, ex quibus duo populi prodierunt Ismaelitæ, qui à Deo defecerunt, & Hebræi, qui in auita religione manserunt. Isaac inde duos filios genuit Esau, qui & Edom, & Iacob, qui à Deo Israel appellatus est. Ab Edom idumæi populi, à Deo auersi manarunt, ab Israele Israelitæ, qui veterem Dei notitiam conseruauerunt, de quibus nobis præcipuè differendum est.

De populo Israelitarum, & xii. tribubus eorum.

CAP. II.

Ceterum ipsum Israelem Deus imprimis dilexit, ei quæ promissa auo Abraham facta redintegrauit. Ille verò genuit filios duos,

duodecim, nempè ex Lia vxore sex, Ruben, Simeon, Leui, Iuda, Issachar, & Zabulon, inde ex ancilla Bala duos, Dan & Nephtholim, tum ex altera ancilla Zelpha totidem Gad, & Aser, postremò ex secunda coniuge Rachele Ioseph, & Benjamin. Fratres inde decem Iosephum, quod patri carus in primis esset, & sapientiæ laude præstaret, inuidia deprauati ipso insciente patre mercatoribus Aegyptijs vendiderunt, illi verò eum Putiphari curator regio tradiderunt. Ioseph autem propter egregiam somniorum interpretationem Regi cognitus primum, deinde summis honoribus cultus ab eodem annonæ curandæ cum summa auctoritate præfectus est, quo tempore per septem annos terra ipsa præmonente, extrema inopia rei frumentariæ laborauit. Qua compulsus Iacob, filios decem in Aegyptum ad frumentum coemendum misit, quod ibi Iosephi prudentia in multos annos congestum ad leuandas Aegyptiorum angustias diceretur. Eos verò Ioseph agnitos, neque ab eis agnitus varie primum illufit, deinde, vbi se patefecit, metu trepidâtes fraternam in gratiam, amoremque recepit, atque, vt ad se patrem cum familia vniuersa deducerent, imperauit, nam penuriam per multos adhuc annos terras esse conflictaturam. Hac igitur

occafioe Iacob terram Chanaanam, in qua vixerat peregrinus, reliquit, & cum feptuaginta capitibus ex familia in Aegyptum fe contulit, vbi magno honore à Iofepho filio exceptus aliquot annos egit, ac demum moriés, duos Iofephi filios, Manaffem, & Efraim adoptauit, ac duodecim filijs fuis adiunxit, & folemni benedictione affecit. Illo inde ex humanis rebus exempto Iofeph principatum familiae gefit, ac poft aliquot annos, & ipfe naturæ conceffit, relictis in Aegypto vndecim fratribus, & duobus filijs, qui fubinde, vt Deus promiferat, ingentem, ac numerosam nepotum sobolem procreauerunt, quæ à Iacob, qui Ifrael dicebatur, Ifraelitarum nomen accepit. Hic autem populus, vbi fucceuit, diuifus eft in partes tredecim, quas tribus vocarunt, prout xiiij. principes generis fuerunt, Ruben, Simeon, Leui, Iudas, Ifsachar, Zabulon, Dan, Nephtalim, Gad, Afer, Benjamin, Manaffes, & Efraim, qui ijdem tribubus nomen impofuerunt. Cum autem Iofepho morte extincto, Ifraelitæ in Aegypto à Rege nouo indigna feruitute, atque intolerabili premerentur, Deus illorum misericordia motus, vt promiffa fuperiora præftaret, Moyfi, Leui pronepoti, oues in folitudine Arabiae pafcenti ex ardenti rubo fe obtulit, præcipiens, vt

eos

eos ex Aegypto educeret, & in terram Chananzam, quam illis antiquitus sedem propriam, ac perpetuam destinasset, adduceret, nam se illi affuturum, atque assiduè auxilium allaturum. Ita Moyses diuinis præceptis obediens, fratre Aaron adiuuante, regem Aegypti omni ope exitum inhibentem, varijs plagis affectum elusit, ac sexcenta hominum millia ex Aegypto eduxit. Inde rubro mari ope Dei trajecto, cum persequentium Aegyptiorum manus euassisset, per solitudinem Arabiæ longo instituto itinere transijt, atque ibi, ita volente Deo, populum, licet reluctantem, atque inuitum annos quadraginta retinuit. Ibi primo anno Deus Moyli iterum se ostendit, atque homini ad se in montem Horeb solitudinis Sinai aduocato, legem incisam duabus lapideis tabulis dedit, eamque in posterum ab Israelitis seruandam esse præscripsit, ea verò vniuersam reipublicæ rationem, qua vti eos vellet, continuit. Moyses autem omnia populo à Deo mandata denuntiauit, isque se dicto audientem fore, spondit. Inde anno XL. in campis Moab prope Iordanem amnem eam latius repetiuit, atque in volumen rededit, quod Deuteronomium dixit, ac paulò post moriens. ducatum Israelitarum Iosue Naue filio ex tribu Efraim tradidit.

Is demum, Iordane traiecto, terram Chanaanam obtinuit, ac reges eius xxxi. deuicit, atque armis regionem ferme totam ab Amorrhæis, Chanaanæis, Gergesæis, Hettæis, Heuæis, Iebusæis, & Pherezæis habitatam subegit. Quo facto Dei iussu illam duodecim tribubus partim arbitrio, partim sorte diuisit. Regio trans Iordanem, quam Moyses armis pepererat, atque Rubenitis, Gaditis, & dimidiæ parti Manassensium distribuerat, eisdem est confirmata. Inde Iudæ, Efraim, & alteri parti Manassis regionis pars inter Iordanem, & mare est assignata. Reliquam inde æquis portionibus diuisam septem, quæ reliquæ erant, tribus in sortem coniecerunt, Simeon, Benjamin, Dan, Issachar, Zabulon, Nephtalim, & Aser, ita ut Iuda vicina Arabiæ loca, Nephtalim, & Aser à contraria parte Syriæ finitima obtinuerint, ac longitudo prouinciæ à Dan vrbe ad Bersabee peruaferit, quarum illa Syriam, hæc Arabiam attingit. Tribus autem Leui, quæ tertiadecima erat, iussu Dei ab hac sortitione summota est, neque enim eis pars vlla terræ est data, sed sacerdotia, primitiæ, decimæ, oblationes, & victimæ attributæ, prætereà sex refugij ciuitates, quarum vna erat in tribu Nephtalim, altera in Efraim, tertia in Iuda, reliquæ trans Iordanem in Ruben

ben, Gad, & Manasse, in quas cōfugere posse Deus reos cædis non voluntariæ sanxit, atque his alias inde in omnibus nouem dispersas tribubus adiecerunt, ita vt XLIII. ciuitates incoherent, vñ cum suburbanis earum locis, quibus iumenta sustinere propria possent. Hæc in libro Iosue. Quare Leuitæ tribum propriam non confecerunt, sed ei tribui ascripti sunt, in cuius finibus habitauerunt. Vnde Numerorum primo scriptū est: *Tribum Leui noli numerare, nec pones summā eorum cum filijs Israël & xvij. Iudicum: Fuit puer ex Bethleem Iuda, ex cognatione populi Iuda, & Leuites, & habitauit ibi, egressusq; de ciuitate Bethleem peregrinari voluit, ubicunq; sibi commodum reperisset, cum venisset in montem Effraim, & declinasset parumper, in domum Micha, interrogatus est ab eo, vnde venisset, qui respondit, Leuita sum de Bethleem Iuda, & vado, vt habitem, vbi poterō.* Fuit porrò lege cautum, ne puella hæres nuberet nisi viro ex eadem tribu, & cognatione, vt Numerorum vltimo in Hebraica veritate: *Omnis filia, qua possederit hereditatem ex tribubus filiorum Israël, erit in uxorem vni ex cognatione tribus patris sui, vt possideant filij Israël vnusquisque hereditatem patrum suorū.* Quamobrem sacris placet Euangelij expostitoribus, quoniam Maria virgo hæres esset,

Ioseph viro ex eadem tribu, & cognatione nuplisse, ac propterea S. Matthæi & S. Lucam, cum Mariæ progenitores afferre deberent, Ioseph maiores, tamquam eosdem, exposuisse. Ab hac tamen lege Leuitæ excepti sunt, his enim cum cæteris omnibus ius connubij iam inde ab initio fuit. Vnde scriptum est xix. Iudicum: *Vir Leuitæ habitans in monte Effraim, accepit uxorem de Bethleem Iuda.* Et Ioiada pontifex ex tribu Leui in matrimonio habuit Iesabeth sororē Ochoziæ regis Iudæ, xxij. secundi Paralip. Quo factum, vt S. Elizabeth, quæ erat de filiabus Aaron, teste S. Luca, id est, ex genere Leuitico, cognata esse potuerit Mariæ virginis, quæ erat ex tribu Iuda, neque necesse sit dicere, Mariam ex tribu Leui fuisse, vt nonnulli censuere sic enim futurum erat, vt Christus non ex Iuda, & sanguine Dauidis, sed ex Leui carnis originem traheret, contra omnia sacrorum voluminum testimonia.

Hæ verò tribus omnes, postquam sedes firmas in Chananæa locarunt, republica, quæ Deus præscriperat, instituta, primum Iudicibus paruerunt, deinde regibus Sauli Beniamitæ, & Dauidi Iudæo, qui sedem Hierosolymis vrbe Iudæ posuit, ac Salomoni Dauidis filio, qui templum Hierosolymis condidit, quo tempore regnum Israelitarum

gloria inter mortales excelluit, prout Deus aliquando sponderat euenturum. Atque hæ tribus sunt, quarum nos sumus remp. descripturi.

De populo Iudaorum, Effraimitarum, & Samaritarum.

CAP. III.

Salomone inde ex humanis rebus exempto tribus duæ Iuda, & Benjamin Roboam Salomonis filium regem sequutæ. regnum Iudæorum constituerunt, aliæ decem, cum ad Hieroboam filium Nabath ex tribu Effraim se contulissent, alterum regnum Effraimitarum, siue Israel condiderunt vn de Hieremias vij. *Proieci omnes fratres vestros, vniuersum semen Effraim*, id est, decem tribus Israel. Et Osee sæpè nominat Effraim, & Iudam pro Iudæis, & Effraimitis. Quoniam verò magna inter Iudam, & Benjamin coniunctio intercessit, propterea ambæ pro vna tantum tribu à scriptura acceptæ, atque vno Iudæorum nomine nuncupatæ sunt, vt postea demonstrabitur, atque ita resp. ad Iudæos solos redacta est.

Hoc diuortio factio magnæ inde inter Iudæos, & Effraimitas contentiones, ac dira odia exarserunt. Etenim Hieroboam decem tribus à cultu Dei ad simulachra veneranda

randa auertit, ne populus suus ad templum Hierosolymorum quotannis, ex lege conueniens aliqua ratione à se defctione iniret. Quo scelere perpetrato Leuitæ vrbes, quas in decem tribubus incolebant, reliquerunt, seque in tribum Iudam, & Benjamin contulerunt, atque ita sacra sibi à Deo commendata, viciniores templo Hierosolymitano facti, diligentius coluerunt, quemadmodum xj. secundi Paralip. scriptum est. Contendere autem armis cum his sæpè Iudæi, ac Galilæam regionem eorum, ex qua incolas Teglatphulassar Assyriæ Rex, Phacee regnante, deiecerat, atq; in Assyriam transportarat, ipsi regnante Achazo sibi vindicauerunt. xv. & xvj. quarti Regum. Neque ita multò post Effraimitæ cæteri, qui se tanta impietate obstrinxerant, Deo volente, bello subacti in Assyriam regnante Osee à Salmannassar Rege translati sunt.

Eorum verò vacuam regionem subinde homines de Babylone, Cutha, Aua, Emath, & Sepharuaim, eò traducti, expleuerunt, qui cum urbem in tribu Effraim, nomine Samariam, vnde etiam Regio ipsa Samaria dicebatur, obtinerent, Samaritæ vocati sūt. Hi verò cum patriam Deorum superstitionem tuentes, passim à leonibus vorarentur, edocti, id fieri, quòd verum Deum Iudæorum

rum non colerent, nec legem eius tenerent, accito ex Assyria permittu regis sacerdote legem quidem Dei susceperunt, sed simul cum vero Deo proprijs etiam Deis cultum adhibuerunt. Quare de eis ita scriptum est xvij. Regum: *Et cum Dominum colerent, dijs quoque suis seruibant iuxta consuetudinem gentium, de quibus translati fuerant Samariam, usque in presentem diem morem sequuntur antiquum, non timent Dominum, neque custodiunt ceremonias eius, atq; iudicia, & legem, & mandatum, quod praeceperat Dominus filijs Iacob, quem cognominant Israel, & percusserat cum eis pactum, & mandauerat eis dicens: Nolite timere Deos alienos, & non adoreris eos, neque colatis eos, & non immoletis eis, sed Dominum Deum vestrum, qui eduxit vos de terra Aegypti. Illi vero non audierunt, sed iuxta consuetudinem suam pristinam perpetrabant. Fuerunt igitur gentes istae timentes quidem Dominum, sed nihilominus & idolis suis seruientes. nam & filij eorum, et nepotes, sicut fecerunt patres ius, ita faciunt usq; in presentem diem.*

Interiecto inde aliquot annorum intervallo Iudaei quoque à Nabucodonosore Babyloniorum rege subacti, vrbe Hierosolymorum, temploque incenso in Babyloniam traducti Remp. amiserunt, verum post annos lxx. Israelitis, siue Effraimitis in Assyria

ria remanentibus in patriam redierunt, iuxta illud Osee primo: *Non addam ultra miseri domui Israël, sed oblivione obliuiscar eorum, & domus Iuda miserebor, & saluabo eos in Domino Deo suo.* ac mox Cyro rege Perfarū copiam faciente, templum & urbem instaurare cœperunt. Verùm, quod Iudæorum in Samaritas odium stimulauit, ne tum opus perficere possent, à Samaritis inhibiti sunt. Inde Dario rege Perfarum rerum potiente nõ solum Inuitis illis consummauerunt, sed eos etiam Galilæam sibi in exilio ademptam reddere coegerunt, & remp. recuperare cœperunt, vt Iosephus litteris prodidit. Inde multis interpositis annis, res ad Darium vltimum peruenit, quem Alexander Magnus deuicit, quo regnante Manasses frater Iaddi pontificis, cum ex lege alienigenã uxorem repudiare compelleretur, nempè Sabalat Samaritæ, præfecti Darij regis filiã ad socerum ipsum confugit, qui se illum pōtificem effecturum promisit. Alexander autem victor mirificis Iudæos honoribus extulit, ac religionem eorum magnificet. Sabalat autem defectione ad Alexandrum inita, permissu eius templum Hierosolymitano simile in monte Samariæ celsissimo, nomine Garyzin, extruxit, atq; ei Manassem ipsum generum pōtificem declaratum præfecit.

fecit. Hinc Samaritæ sublati animis æquales iam se Iudæis factos, existimantes progeniem se esse Ioseph patris Effraim, id est, veros Effraimitas, prædicarunt, & se pariter cū eis Dei cultores dixerunt. atq; eos, qui criminum aliquorum apud Iudæos conuicti ad se confugerent, excipere benignè consueverunt. Inde res Iudæorum aliquot post annos ab Antiocho Epiphane Syriæ rege afflictæ, lex, & sacra eorum euersa sunt. Quare animaduersa Samaritæ perterriti se non Deum, sed Deos colere asseruerunt, nec se Israelitas, sed Sidonios esse dixerunt, ac templum ipsum Ioui Cretenfi se dedicaturos esse professi sunt. atque ita præsentem armati regis iracundiam eluserunt. Ea verò tempestate perfuncti, inde ambo & Iudæi, & Samaritani rursus opibus florere cœperunt. ita vt armis aliquando inter se decertarēt. Demum Samaritani à Ioanne Hyrcano rege Iudæorum subacti, & templo exuti Iudæis subiecti sunt. Fuit autem illud semper Iudæis incommodi, quòd in Galilæam provinciam suam euntes, atq; inde redeūtes, ferè per Samariam terram à sacris suis auersam transire cogebantur. Ad extremum autem vterque populus varijs seditionibus agitatus, Romanorum in potestatem concessit. Hæc ex libris Esdræ, & Iosephi.

De

De lege Israëlitis à Deo data.

CAP. IIII.

EXpositis ijs, quæ ad populi, de quo acturi sumus, notitiam pertinebant, redeo ad legem huic populo à Deo latam, quæ rempublicam à nobis describendam continuit. Hæc igitur lex per Moysem à Deo data duo præcipuè capita est complexa, vitam religiosam, & disciplinam ciuilem. Quorum ratio duobus potissimum iussis est comprehensa, cultu Dei, & charitate proximi, vnde illud: *Diligas Deum tuum ex toto corde tuo, & proximum tuum, sicut teipsum.* Ea verò dilatata ad decem numerum peruenerunt, quorum tria Deum attigerunt; vt vnus Deus coleretur, ne in vanum nomen eius appellaretur, & vt honos sabbatis haberetur, quod eo die ipse ab opere quieuisset. sæpè autem hæc repetita sunt: *Nolite timere Deos alienos, & non adoretis eos, & non immolatis eis, sed Dominum Deum vestrum, qui eduxit vos de terra Egypti.* Septem verò proximum spectarunt, vt parètes honorarentur, ne cædes, furtum, atque adulterium fieret, ne falsum testimonium diceretur, neque vxor, neque res alterius cuperetur, atque ea duabus lapideis tabulis sunt incisa. Hæc verò decem latius inde, atque vberius explicata ad quattuor tantum iussa redacta sunt, quo

quorum duo mandata, & Præcepta duo iustificationes, & Iudicia nominata sunt, atque ut priora Deum, sic posteriora proximum attigerunt, multisque partibus singula constiterunt. De quibus postea, & quid singula fuerint, & unde originem traxerint, dicam, si prius loca aliquot legis, in qua hæ voces, tanquam præcipuæ eius partes, repetitæ sunt, proferam, nam in hoc maximè & legis, & reip. huius ratio continetur. Exo. xv. *Constituit ei Deus præcepta, ac iudicia dicens: Si audieris vocem Dei tui, & obedieris mandatis eius, custodierisque omnia præcepta eius. xxj. Facite præcepta mea, & iudicia custodite. xxvj. Si in præceptis meis ambulaueritis, & mandata mea custodieritis. Et in extremo: Hæ sunt iudicia, atque præcepta, & leges quas dedit Dominus inter se, & filios Israel in monte Sinai per manum Moysi. Inde in fine Numerorum: Hæ sunt mandata, atque iudicia, quæ mandauit Dominus per manum Moysi ad filios Israel in campestribus Moab. Quare Moyses quarto Deuteronomij repetiuit: Mandauit mihi Dominus, ut docerem vos iustificationes, & iudicia. Item: Scitis, quòd ego docuerim vos præcepta atque iustitiam, sicut mandauit mihi Dominus Deus. Postremò concludens: Hæ est lex quam proposuit Moyses coram filiis Israel, & hæc testimonia, & iustificationes, atque*

iudicia, quæ loquutus est ad filios Israël. Et vj. Hæc sunt præcepta, iustificationes, atq; iudicia, quæ mandauit Deus noster, ut docerem vos. Atque hæc quidem in Lege ita vsurpata sunt. Inde verò qui post consequuti sunt eodem etiam modo legem sequentes loquuti sunt. vt Iosue xxiiij. Proposuit populo præcepta, & iudicia. & secundo tertij Regum dixit Dauid ad Salomonem: Fac, vt custodias Dei mandata, & iustificationes, & iudicia, & testimonia, sicut scriptum est in lege Moysi. Et xvij. quarti: Custodite præcepta, & iustificationes, & omnem legem quam mandauit nobis Deus. Et xix. secundi Paralip. Iosaphat constituit iudices sacerdotes, qui iudicarent, lites de mandato, caeremonijs, iustificationibus, & iudicijs. Et xxiiij. Percussit Iosias Rex fœdus coram Domino, vt ambularet post eum, & custodiret præcepta, et testimonia, & iustificationes eius in toto corde suo. Iam verò Dauid in Psalmo CXVIII. repetit sæpè, se obseruasse, aut præterijisse, aut doceri cupere, quæ in lege continentur. nempè mandata, præcepta, iustificationes, iudicia, & testimonia Dei, vt cum ait: Tu mandasti mandata omnia custodiri nimis. Utinam dirigantur viæ meæ ad custodiendas iustificationes tuas. In viâ testimoniorum tuorum delectatus sum. In iustificationibus tuis meditabor. Testimonia tua meditatio mea est.

& consilium meum iustificationes tuae. *Viam iustificationum tuarum instrue me.* & Psalmo xvij. *Quoniam omnia iudicia eius in conspectu meo, & iustitias eius non repuli à me.* & ciiiij. *Ut custodiant iustificationes eius, & legem eius requirant.* & cxlvij. *Qui annunciat verbum suum Iacob, iustitias & iustitia sua Israël, & Nehemiæ decimo: Iurarunt, ut ambularent in lege Dei, ut facerent & custodirent, vniversa mandata Domini Dei nostri, & iudicia eius, & iustificationes eius.* Et Ezechielis XLIII. *Iustificationes meas iustificabunt, & iudicia mea indicabunt, & leges meas, & praecepta mea in omnibus diebus festis meis custodient.*

Hæc ex pluribus Testamenti veteris locis pauca protulisse sufficiat. Nunc venio ad singularum harum vocum explicationem. Mandata, quæ Græcus interpres ἐντολάς vertit, verba fuisse videntur, quibus Deus iussit, aut prohibuit aliquid fieri, quod præcipuè se ipsum attingeret. Præcepta, quæ ille προτάγματα vertit, quibus rationem qua id fieret, ordinauit. nam in illa voce προτάγμα ordinatio quædam insita est, vnde pro ea aliquando Latinus interpres ceremonias edidit. neq; enim solum iussit deus, vt se supra omnia colerent, sed etiam sui colendi ritum demonstrauit, nempe eū de

tabernaculo, sacrificijs, diebus festis, sacerdotibus, & eorum officijs tradidit, atque hæc quidem duo ad Deum relata sunt, Iustificationes verò, & iudicia ad proximum. Iustificationes enim, quas Græci *δικαιώματα* verunt, iussa fuerunt, quibus Deus docuit, quomodo de proximo ad absolutionem iudicare, & quos innocentes, ac iustos habeat, & pronuciare deberemus. iuxta illud Psalmi vij. *Iudica me Domine secundum iustitiam meam, & secundum innocentiam meam super me.* Neque verò hæc cælestis illa iustificatio est, de qua post in Euangelio disleretur, qua vt Theologi loquuntur. *per inhaerentiam nobis Dei gratiam verè, formaliterq; iusti sumus,* sed iudicialis, atque terrena. Id ita esse probatur ex ipso verbo *δικαίω*, quod iudem in veteri testamento vsurpauere pro iustifico, id est, iustum, innocentemque pronuncio. Vt Exodi xxij. in ipsamet lege, vbi de iustificationibus agitur: *Non iustificabis impium,* id est, non absolues, Græcè οὐ δικαιώσεις. Vnde Isaias: *Ve, qui iustificatis impium pro muneribus.* & Leuitici secundo: *Æquum iudicium sit civi & aduena.* Græcè *δικαιώσεις μίαν,* id est, pariter absolue peregrinum, ac ciuem. Et Deut. xxv. *Si fuerit controuersia inter homines, & ad iudicandum venerint, & iustificauerint iustum, & condemnauerint impium.* Græcè

δὲ δικάσει ὁσῶσι, & Prouerb. xvij *Qui iustificat
 impium & condemnat iustum, abominabilis est
 uterque apud Deum.* Et apud S. Matthæum
 xij. *Ex verbis tuis iustificaberis, & in
 verbis tuis condemnaberis.* Iudicia porro iussa fue-
 runt, quibus Deus ostendit, quemadmodū
 condemnationis sententiam ferre, & quos
 fontes, & iniustos habere ac pronunciare o-
 porteret, etenim *χρίσει*, id est, iudicare vsur-
 parunt pro condemnare, ut xv. Genes:
Genem, cui seruituri sunt, ego iudicabo. & se-
 cundo Paralip xxxvj. *Ammonite nos nitun-
 tur eiecere de possessione, quam tradidisti nobis
 Domino Deus noster ergo non iudicabis eos?* id
 est non condemnabis. S. Matthæus vj. *Noli-
 se iudicare, & non iudicabimini,* S. Ioannes
 quarto. *Non veni ut iudicem mundum, sed ut
 saluum faciam.* & vij. *Nunquid lex nostra
 iudicat, nisi prius audierit ab ipso, & co-
 gnouerit, quid egerit?* Iudicij porro in lege
 præscripti hoc sit exemplum: *Nocturnum
 furem occidit; iustificationis, Diurnum dimi-
 tto.* item iudicij: *Qui prudens hominem occi-
 derit, capite pœnas luet; iustificationis: Qui im-
 prudens, vite exul erit.* Testimonia verò, quo-
 rum sæpè supra est facta commemoratio,
 fuere verba, quibus Deus ipse testatus est, se
 eos, qui mandata, præcepta, iustificationes,
 & iudicia à se in lege tradita custodissent,

bonis varijs, sed ad hanc vitam spectantibus affecturum, qui verò secus malis. Unde dixit Hieremias ix. *Non attendunt mandata tua, & testimonia tua, quae testificatus es in eis.* & quarto Regum xvij. *Abiecerunt legitima Dei, & pactum, quod pepigit cum patribus eorum, & testificationes, quibus contestatus est eos.* Eorum verò hoc fit exemplum, Exodi xix. *Si audieritis vocem meam, & custodieritis pactum meum, eritis mihi in peculium de cunctis populis, mea enim est omnis terra, & vos eritis mihi in regnum sacerdotale, & gens sancta.* Et Deuteronomij xj. *Si custodieritis mandata mea, quae ego precipio vobis, & feceritis ea, ut diligatis Dominum Deum nostrum, & ambulatis in vijs eius adherentes ei, disperdet Dominus gentes istas ante faciem vestram, & possidebitis eas, quae maiores & fortiores vobis sunt.* Inde multa alia bona pollicetur, & mala comminatur, quas vocat benedictiones, & maledictiones. In Euangelio porrò eadem etiam voces eodè modo vsurpatæ sunt à S. Luca, capite primo. *Erant iusti ambo ante Deum incedentes in omnibus mandatis, & iustificationibus Domini sine querela.* Quippè significat, Zachariam, & uxorem custodisse legem Domini, quoniam partes eius duas præcipuè coluerunt, Mādāta, & Iustificationes, quorum illa Deum, hæc proximum attingunt. Ac de

de summa quidem legis hæc dicta sint, quæ ita præponere libuit, quoniam ex his quatuor vocibus, tanquam ex summa legis, vniuersa hæc nostra de rep. disputatio deducitur, redeo ad legis historiam.

Hæc igitur lex primum duabus lapideis tabulis à Deo, deinde volumini scripto à Moyse consignata est. Iussit autem Deus, vt secunda legislatio à regibus legeretur, & cognosceretur, item à Pontifice in solemnitate Tabernaculorum populo traderetur. De primo scriptum est Deuteronomij xvij. *Rex postquam sederit in solio regni sui, describet Deuteronomium legis huius in volumine, accipiens exemplar à sacerdotibus Levitica tribus, & habebit secum, legetq; illud omnibus diebus vite sue, ut discat timere Dominum Deum suum, & custodire verba, & iustificationes eius, que in lege præcepta sunt.* De secundo xxxj. *Post septem annos anno Remissionis in solemnitate Tabernaculorum, conuientibus cunctis ex Israël in loco, quem elegerit Dominus, leges verba legis huius coram omni Israël, audientibus eis, ut audientes discant, & timeant Dominum, & custodiant, impleantq; omnes sermones legis huius.* Profectis ergo Israelitis in Chananeam, diu in hoc instituto perseveratum est. Inde sub regibus eius oblitterata memoria est. Quod cū Iosaphat rex Iudæe co-

gnouisset, vt erat summa pietate ornatus, misit de principibus, qui docerent in ciuitatibus Iuda, & erudiebant populum. vt xvij. secundi Paralipomenon scriptum est. Deinde verò res eo aut malitiæ, aut negligentia veniit, vt volumen etiam legis scriptum è memoria Iudæorum exciderit. Tum casu inuentum in templo, dum instaurabatur, ab Helcia pontifice ad Iosiam regem delatum est. Quod vt ille legit, subuò discissis vestibus dixit: magna ira domini accesa est aduersus nos, quia non audierunt patres nostri verbalibri huius, vt facerem omne, quod scriptum est nobis. Vnde librum populo recitari iussit, & se obferuaturum spondit, sic enim xxij. quarti Regum: Percussit scelus coram Domino, vt ambularent post Dominum, & custodirent precepta eius. et testimonia, & iustificationes in omni corde, & in tota anima sua, & suscitarent verba fœderis huius, que scripta erant in libro illo, acquieuitq. populus pacto. Inde paucis interiectis annis, cum Iudæi in Babyloniam traducerentur, Legis quoque volumen euauit. Reuersis autem illis in patriam, Esdras scriba, & sacerdos eam aut amissam restituit, aut corruptam emendauit eo modo, quo nunc habemus, vnde ipse scripsit: Esdras parauit cor suum, vt inuestigaret legem Domini, & faceret, & doceret in Israël preceptum,

& in.

& iudicium. Atque ab illo scribæ, id est. legis doctores in Rep. dimanarunt, vt postea ostenderetur. Hi deinde libri iussu Ptolomei Philadelphi regis Aegypti per LXX. interpretes Græcè conuersi sunt. Post aliquot inde annos Antiochus Epiphanes, rex Syriæ. coegit eos à lege hac Dei deficere, & legem ipsam comburere. Locus est in principio Maccabæorum: *Scrisit omni regno suo. ut esset omnis populus vnus, & relinqueret vnusquisque legem suam. & multi Israël conseruunt seruituti eius, & sacrificauerunt idolis, & coinquinauerunt sabbatum, & misit rex libros per manum nuntiorum in Hierusalem, & in omnes ciuitates Iuda, vt sequerentur leges gentium terra, & prohiberent holocausta & sacrificia, & placationes fieri in templo Dei, & prohiberent celebrari sabbatum & dies solemnes, & iussit coinquinari sancta, & sanctum populum, Israël, & iussit adificari aras, & templa, & idola, & immolari carnes suillas, & pecora communia, & relinquere filios incircuncisos, & coinquinari animas eorum in omnibus immunditijs, & abominationibus, ita vt obliuiscerentur legem, & immutarent omnes iustificationes dei, & quicumque non fecissent secundum verbum regis Antiochi, morerentur. & pauldò post: Per vniuersas ciuitates Iuda in circuitu edificauerunt aras, & ante ianuas domorum, & in*

plateis incendebūt thura, & sacrificabā, & libros legis Dei cōbuserunt igni, scidēs eos, & apud quēcunq; inueniebantur libri testamēti Domini, & quicunq; observabant legē Domini, secundum edictum regis trucidabant eum. Hoc malo paulo vltra biēnium Iudæa miserè laboravit. successit enim mox Iudas Maccabæus, qui recepta vrbe & legem, & legis disciplinam in statum pristinū reuocauit. Asamonæis inde posteris eius regnantib; multæ subinde hæreses emerfere, vt Scribarum, Sadducæorum, & Phariseorum, qui fermè scribæ, id est, legis doctores fuerunt, qui legem variè interpretantes, populum vanis erroribus imbuerunt. Quos subinde excepit Christus, qui prædicatione sua cum veritatem docuit, tum in primis inanem eorū doctrinam elusit, ac nouam legem intulit, nouoq; testamento sedes hominibus se non in Chanaanæ, sed in cælo daturum, qui vocibus suis paruissent, ostendit, denunciāns se venisse, non vt legem solueret, sed adimpleret. recte: nam cum lex exempli gratia homicidium vetuisset, ipse non solum occidere, sed etiam succensere fratri prohibuit. cū lex adulterium sustulisset, ipse nō modo adulterium, sed etiam petulantem mulieris intuitum interdixit, adiiciens: *Nisi iustitia vestra abundauerit plus quam iustitia Phariseorum.*

saorum, aut Scribarum, non intrabitis in regnum cælorum. Ac de lege quidem, quod ad propositum nostrum attinet, in vniuersum hæc dicta sint.

De forma Reipub. Israëlitarum.

CAP. V.

SEquitur, vt de forma Reipub. disseram, quam Deus aut superiore lege præscripsit, aut post induci neglecta lege permisit. Cæterum cum de forma Reipub. quæritur, nihil aliud quæritur, nisi penes quem principatum summa rerum fuerit constituta. Hæc verò apud Hebræos primum penes optimates posita fuit, deinde penes Reges, quorum principatum illum Aristocratia, hoc regnum Græci vocarunt. Aristocratia fuit sub Moyse, Iosue, Senioribus, & Iudicibus, Regnum sub regibus.

De Aristocratia sub Moyse significauit Moyses xiiij. Deuteronomij, cum dixit: *Non facietis in terra Chananea, qua nos hic facimus hodie, singuli quod sibi rectum videtur. non enim usq; in præsens tempus venistis ad requiem, & possessionem quam Dominus Deus vester daturus est vobis.* Ac multis quidem, hjsque bonis, & prudentibus viris Moyses rem totam commisit, vt alij sacra, alij profana curarent. (ex ijs autem, qui operâ rebus sacris dederunt, vnus fuit Pontifex reli-

reli qui Sacerdotes, & Leuitæ. qui verò profana administrarunt, alij consultationibus, alij iudicijs vacauerunt, nonnulli pacis, quidam belli studia coluerunt) omnes verò nõ ex arbitrio voluntatis, sed ex præscripto legis suo fungi munere, in primisque iudicia, & iustificationes exercere constituit. Atque ita deinde tempore Iosue, & Iudicum in terra Chananæa, dispertitis possessionibus, est seruatum. Etenim ad Iosue dixit Deus cap. primo: *Confortare, & esto robustus valde, ut custodias, & facias omnem legem, quam præcepit tibi Moyses seruus meus, nec declines ad dextram, vel ad sinistram, ut intelligas cuncta, quæ agis.* Et post præcipienti illi respondere Israelitæ *Omnia quæ præcepisti nobis, faciemus, & quocunque miseris, ibimus. Sicut obediimus in cunctis Moysi, ita obediemus & tibi.* Inde Iosue moriturus, aduocatis Israelitis, eadem verba repetijt, quæ ad se Deus tradens imperium fecerat, de lege Dei custodienda, cap. xxxij. promisitq; populus, se Dei præceptis obediturum.

De Seniorum imperio significatur secundo Iudicum: *Seruiuerunt Israelita Domino cunctis diebus Iosue, & Seniorum, qui post eum vixerunt, & nouerunt omnia opera Domini, quæ fecerat in Israël.* Iudicibus inde rerum potentibus eodem modo aristocratia fuit, siquidem

dem illis principatum administrantibus, & lex vt ante valuit, & Deus ipse imperium tenuit. Hoc autem ita esse, probatur etiam ex Iosepho, qui libro iij Antiquitatum legem Dei ad hunc locum pertinentem explicuit, sic loquentem faciens Moysen: *Aristocratia, & vita que ex ea degitur, res optima est, nec vos capiat desiderium, alterius reip. sed hanc amate leges habentes dominas, ex ijs omnia facientes. Satis enim est, vt Deus præsit. Quod si regis cupiditas vos incesserit, is ex eadem gente sit.*

Hanc verò Aristocratiam in qua lex potissimum cum Deo dominata est, Regnum ipsum excepit. Regnum autem appellarunt imperium summum vnius hominis non ex lege sed ex arbitrio operantis, quem à Samuele Iudice postularunt, his verbis viij. primi Regum: *Constituete nobis regem, vt iudicet nos, vt vniversæ habent nationes.* Quod vt ille audiuit, subito Deum, quid opus esset factum, consuluit. qui ita respondit: *Audi vocem populi in omnibus, quæ loquuntur tibi. non enim te abiecerunt. sed me, ne regnem super eos, & addit, Veruntamen contestare eos, & prædicis ius regis, qui regnaturus est super eos.* Significauit enim apertè, Iudicibus rerum summam ex lege habentibus regnasse Deum super Hebræos, quia lex dominata esset, imperio

rio verò ad regem gentium more translato,
 Deum non regnaturum, cum non penes le-
 gem, sed penes voluntatem vnius hominis
 summa rerum esset futura. probe. etenim,
 vt optimè dixit Aristoteles in Politicis *Qui
 legem vult imperare, Deum vult imperare, qui
 Regem, id est, hominem, belluam. quod non sem-
 per ratione, sed plerunque cupiditate ducatur.*
 Hoc autem arbitrarium Regis imperium
 expressit Deus, cum addidit: *Filios et filias,
 & prædia, et seruos vobis auferet, et greges ve-
 stros addecimabit, et vos eritis ei serui, neque
 clamantes audiemini à Deo.* vnde dixit Dauid
 Psa. ij. *Ego cõstitutus sum Rex à Deo super mō-
 rē sanctū Sion. Dixit Dominus ad me. Postula à
 me, dabo tibi gentes hereditatem tuam, et posses-
 sionem tuam terminos terra. Reges eos in virga
 ferrea, et tanquam vas figuli confringes eos.* Hęc
 autem duo regis imperia, eius inquam, qui
 lege tenetur, & qui legibus est solutus, Ari-
 stoteli quoque nota fuerunt, atque illud nul-
 lum proprium reipub. genus facere, atque
 in omni repub. reperiri posse, hoc verò pro-
 priè regnum appellari putauit. sic enim in-
 quit: *Deinceps disputandum est de Rege, qui om-
 nia ex voluntate gerit. nam qui ex lege Rex di-
 citur, non est Reipublica species, quia in omni-
 bus rebus publicis dux belli perpetuus esse potest,
 ut in Democratia et Aristocratia. et multi
 creant.*

creant unum dominum administrationis. Ple-
num autem Regnum vocatur, quo cuncta Rex
sua voluntate gerit Hoc ergo modo Hebrei,
postquam sedes in Chanaanā locarunt, pri-
mum Iudicibus paruerunt, qui ex lege
præfuerunt, deinde more aliarum gentium
Regibus, qui ex voluntate imperarunt: quo-
rum primus Saul, secundus David fuit, à
quo inde hæreditarium regnum inter Iu-
dæos euasit, donec res ad Sedeciam perue-
nit, qui à Nabucdonosore Rege cum popu-
lo captiuus in Babyloniam est abductus. Re-
uersis verò in patriam post annos septuagin-
ta Iudæis, res iterum ad optimatum statum
est adducta, quo tempore, vt inquit Iose-
phus libro xj. pōtifices, qui pro tempore fuē-
rūt, & sacerdotum, & iudicum partes imple-
uerunt, donec populo ab Antiocho seruitu-
te oppresso, Leuitica Assamonæorum fami-
lia insurrexit, qui primum sub titulo prin-
cipis, deinde sub nomine Regis manentibus
veteribus institutis rem Iudæorum vniuer-
sam administrarunt. Quibus extinctis reges
profelyti Ascalonitæ successere, qui rectius
appellari tyranni potuissent; ex quibus He-
rodes Magnus Antipatri filius, & Archela-
us filius, & Agrippa nepos in Iudæa, Hero-
des Antipa tetrarcha in Galilæa, ac subinde
duo

duo Herodes Agrippæ reges in Chalcidica potiti rerum sunt, qui potestatem à Romanis Iudæam illo tempore obtinentibus creandorum pro arbitrio pontificum acceperunt: inde pulsus demum Afcalonitis Romani subactæ Iudææ magistratum, & tributum imposuerunt. ac legibus eorum magna ex parte seruatis regionis imperium. & procurationem sibi vindicarunt, ac postremò rebellantibus eis urbem cum templo inflammauerunt, ac gentem propè totam profligauerunt.

Est porrò illud quoque tenendum, reipub. Hebræorum quodammodo tripartitam fuisse, vna enim fuit, quæ vniuersum populum, id est, XII. tribus, complexa est; altera, quæ singulas ipsius populi tribus; tertia, quæ singulas singularum tribuum ciuitates Primæ reipub. sedes in ea collocata vrbe fuit, quam Deus religionis causa sibi assignauit. (quæ verò ea vrbs fuerit, post dicitur.) Ibi enim summus magistratus, summus senatus, populus, iudiciumque consistit. Fuit tamen interim aliquando interregnum, quod significatur in libro Iudicum; cum scribitur: *Erat Israël sine Regibus, & quisque faciebat, quod rectum videbatur*, innuens, non tribus singulas, aut ciuitates suis principibus vacauisse, sed vniuersam duodecim

decim tribuum resp. summis præsidibus,
& tutoribus caruisse.

Secunda resp. præfectum vnum habuit,
qui Princeps tribus dictus est, itemque alios,
qui familiarum principes nominati sunt,
qui tamen omnes summo principi, penes
quem tota erat resp. paruerunt.

Tertia verò hoc modo constituta fuit. V-
naquæque ciuitas suum habuit senatum,
qui de rebus ad ipsam præcipuè pertinenti-
bus decerneret, & causas priuatas, capitales,
que cognosceret, & suos magistratus, qui se-
natum haberent, & iudicia exercerent. Quã
obrem Respub. Hebræorum populum ha-
buit, senatum, iudices, & magistratus. Vnde
apud Iosue cap. xxij. scriptum est: *Conuoca-
uit filios Israël, & Senatum eorum, & princi-
pes eorum, & iudices eorum, & scribas eorum.*

Arma etiam, quæ publico populi nomine
extra fines ferenda erant, à solo rege, & sum-
mo senatu decreta sunt, adiuuantibus singu-
lis tribuum, & familiarum principibus, & ci-
uitatibus, quemadmodum post suo loco
probabitur.

De ciue Israëlita, & Profelyto.

CAP. VI.

EXplicata Hebraicæ reipub. forma, sequi-
tur, vt qualis huius reipub. ciuis fuerit,
demonstretur. Censuit igitur Aristoteles.

D

varios

varios pro varietate rerum publicarū ciues
 existere, qui verò optimè reip. ciuis esset, e-
 um & consiliorum, & iudiciorum compo-
 ten esse. Quæ definitio ad ciuem quoq; ac-
 cōmodari Hebræū potest, vt is deū in eo-
 rum rep. ciuis fuerit, qui particeps consilio-
 rum, iudiciorumque extiterit. Nam sacra
 non omnibus communia, sed propria Leui-
 tarum fuerunt. Est præterea illud etiam ad-
 monendum, Hebræorum populum bipar-
 titum fuisse, vnum indigenarum, qui Græ-
 cè *αυτόχθονες*, alterum aduenarum, qui *προ-
 σήλυτοι* dicti sunt quo nomine Profelytorū
 vti sunt etiam, qui Latinè sacras historias
 conuerterunt. Indigenæ fuere omnes, qui ab
 Israele genui, vt dixi, trahentes cum lege cir-
 cuncisionem sumserunt, quam Deus A-
 brahæ mādauerat xvij. Genesis, his verbis:
*Infans octo dierum, circuncidetur in vobis.
 masculus, cuius præputij caro circumcisa non
 fuerit, delebitur anima illius de populo suo, quia
 pactum meum irritum fecit.* Profelyti fue-
 re alienigenæ, qui ex gentibus procreati,
 sed ab idolorum ad Dei cultum traducti,
 circuncisione donati sunt. quos Deus pro
 indigenis haberi mandauit, Exodi xi j. lo-
 quens de institutione Paschæ: *Quod si quis pe-
 regrinorum in vestram voluerit transire coloniā,
 & facere Phasē Domini, circuncidetur prius*

omne masculinum eius, & sic ritè celebrabit, e-
 ritq; sicut indigena terræ. si quis autem circumci-
 sus non fuerit, non vescetur ex eo: eadem lex e-
 rit indigenæ, & colono, qui peregrinatur apud
 vos. sic Latinus. at Græcè aptius: *indigena, &*
profelyto, qui accesserit ad vos. & Leuitici xvij.
Homo quilibet de domo Israël, & de aduenis,
qui peregrinatur inter vos, qui obtulerit holo-
caustum, siue victimam, & ad ostium Taber-
naclis Testimony non adduxerit eam, ut offerat
Domino. interibit de populo suo, & secundo: ¶
Æquum iudicium sit cini, & aduenæ. i. profe-
lyto. Quemadmodum autem gentiles circū-
cisi ad Iudæos transfierent, extat templū Sici-
mitarum in Genesi tempore Iacob. item A-
chior, Iudith xiiij. Achior videns virtutem,
quam fecit Deus Israël, relicto gentilitatis ritu
credidit Deo, & circumcidit carnè præputij sui,
& appositus est ad populum Israël, & omnis
successio generis eius usque in hodiernum diem.
 Ioannes inde Hyrcanus Rex Idumæos sub-
 actos ad circuncisionem accipiendam ade-
 git. Quare Herodes Idumæus profelytus
 fuit, non antiqua stirpe Iudæus. Itaque, vt i-
 pse regnum Iudæorum profelytus cœpit,
 sic Pontificatum etiam Profelytis tradidit.
 Quantum verò studium poneretur à Iudæ-
 is in eo, vt Profelytos facerent, id est, vt gen-
 tiles circunciderent, docuit Christus allo-
 quens

quens eos, Matthæi xiiij. Vos circuitis mare, & aridam, ut faciatis unum profelytum, & cū fuerit factus, facitis eum filium gehenna duplo, quàm vos. Hinc secundo Paralip. xxx. Hilaritate perfusa est omnis turba Iuda tam Sacerdotum, & Leuitarum, quàm uniuersa frequentia, qua venerat ex Israël, profelytorum quoque de terra Israël, & habitantium in Iuda. & Ezechielis xiiij. Homo de domo Israël, & de profelytis, quicumque aduena fuerunt in Israël, si alie natus fuerit à me, & posuerit idola in corde suo. & Actuum ij. Iudei & Profelyti.

De urbe Reipub. sede.

CAP. VII.

REgio porrò, in qua hæc constituta resp. fuit, Magnæ pars Syriæ fuit, cuius longitudo à Syria Antiochena ad Aegyptum, & Arabiam, latitudo à mari Syriaco ad Cœlem Syriam, Arabiamque alteram prodijt. Hanc mediam fermè Iordanes fluius fecuit, qui vt inquit Plinius, ortus è fonte Paneade, vbi primam conuallium occasionem est nactus, in lacum se fundit, quem plerique Genesaram nominarunt. (in Euāgelio verò stagnū Genesareth, & mare Tiberiadis appellatur.) Inde velut inuitus Asphaltitem lacum (quod etiam mare mortuum dicitur) dirum natura petit, à quo profremo

fremò absorptus, aquas laudatas pestilentibus miscet: Vniuersa regio antiquitus in sacris litteris terra, vt dixi, Chanaam, siue Chánaña dicta est, tum cum Abraham iusu Dei huc ex Mesopotamia transijt, atque per ea tempora à septem populis habitata fuit, Amorrhæis, Chananæis, Gergesæis, Hettæis, Heuæis, Iebusæis, & Pheretzis, quibus etiam Philistæi siue Palæstini adiungi possunt. Inde posterius Israel, cum hanc armis occupauissent, terram Israel appellarunt, atque in xij. vt dixi, partes diuiserunt, quas tribus vocarunt, trans Iordanem Ruben, Gad, & Manasse, cis Iordanem Iudam, Benjamin, Simeon, Efraim, Dan, Aser, Issachar, Zabulon, & Nephtalim. Decem inde tribubus à duabus auulsis, & post in Assyriam transportatis, partes huius regionis hæ celebrari cis Iordanem cœperunt, Iudæa, Samaria, Galilæa interiores, Palestina verò maritima, Ituræa, Trachonitis, & Chalcidica trans Iordanem. Iudæa à tribu Iudæ vocata fermè his insignita vrbibus fuit, Hierusalem, Bethel, Hiericho, Arimathia, Emmaus, siue Nicopoli, Bethleem, Hebron, Cariathiarim, & Eleutheropoli. Samaria ab vrbe eius nominis appellata, quam in monte Somer tribus Efraim Amri rex condidit, hæc oppida habuit, Silo, Sichem, siue Sichar, & Samariam.

Galilæa hoc nomine iam tum, cum Israeli-
tæ traiecerunt, nuncupata, oppida amplexa
est, Nazareth, Naim, Caparnaum, Bethsai-
dam, quæ post Iulias & Paneadem, quæ post
Tiberias appellata est, eaq; duplex fuit, supe-
rior ad mare Syriacum pertinens, & inferi-
or ad mare Tiberiadis. Palæstinæ vrbes cele-
bratæ Geth, Gaza, Azotus, Accaron, & As-
calon. Inde prævalentibus Iudæorum opi-
bus, tota regio Iudææ nomen inuenit, quam
post Christum etiam Palestinam & Terrā
sanctam nominauerunt. Cum ergo, vt ad
priora redeam, totius populi Israelitici vna
cōmunis duodecim tribuum esset Resp. sta-
tuendus etiam locus fuit vnus, quo oēs ex
suis tribubus, atq; oppidis conuenirent, vbi
Deo sacrificia facerent, primitias offerrent,
consilia in commune agerent, iudicia tra-
ctarent, & is demum sederet, qui summæ re-
rum sacrarum & profanarum præesset. Hūc
verò Deus statuit esse illum, quem ipse in-
uocando suo nomini delegisset, sic enim in
lege loquutus est ca. xij. Deuteronomij: *Nō
facietis in Domino Deo vestro sed ad locum quē
elegerit Dominus Deus vester de cunctis tribu-
bus vestris, vt ponat nomen suum ibi, & habi-
tet in eo, venietis & offeretis in eo holocausta, &
victimas vestras. Non poteris comedere in op-
pidis tuis decimam frumenti, & vini, et olei tui,
sed*

*sed coram Domino Deo tuo in eo loco, quem ipse
 elegerit, & cap. xvij. Si iudicum sententiam in
 portis tuis videris variari, ascende ad locum,
 quem elegerit Dominus Deus tuus, ut ibi nomen
 eius euocet. Elegit autem eas vrbes, in quibus
 Tabernaculum, & Templum suum est con-
 stitutum. hæc verò fuere duæ, Silo in Sama-
 ria, & finibus Efraim. deinde, illa reprobata,
 Hierusalem in Iudæa, ac tribu Iudæ. De
 Silo hæc habemus testimonia. Cum Iosue
 mandato Dei Tabernaculum cum Arca in
 Silo posuisset, ibi etiam sedem religionis &
 Reip. collocavit. Vnde illa sunt in illius hi-
 storia cap. te xxij. *Congregati sunt omnes filij
 Israël in Silo, ibiq; fixerunt Tabernaculum Te-
 stimonij & xxij. Conuenerunt omnes in Silo, ut
 ascenderent, et dimicaret contra eos, qui trans
 Iordanem erant. & Iudicum xxj. Venerunt
 omnes ad domum Dei in Silo, & in conspectu ei-
 us sedentes usque ad vesperum, leuauerunt
 vocem. Et paulò post. Ecce solemnitas Domi-
 ni est in cælo annis septuaginta, que sua est ad Se-
 ptemtrionem urbis Bethel, ad orientalem plagam
 vie, qua de Bethel tendit ad Sichimam. Inde
 DEVS reiecta Silo delegit Hierusalem, &
 montem Sion in tribu Iuda, eoque domum
 suam transferri cum tota Repub. voluit, ac
 demum Silo quoque euertit. sic enim loqui-
 tur vij. apud Hieremiam: *Ite ad locum meum***

*in Silo, ubi habitauit nomen meum à principio, & uideie, quæ fecerim ei propter malitiam populi mei Israël. & alibi: Faciam domui huic, in qua inuocatum est nomen meum, sicut feci Silo. Elegit autem Hierusalem tempore Dauidis regis. is enim Iebuseos, quos Iudas, & Benjamin olim eijcere inde non potuerāt, profligauit, atque ibi primus iubente Deo sedem posuit, arca in montem Sion translata. Qua de re scriptum est vj. secundi Paralip. ubi Deus ita loquitur: *A die qua eduxi populum meum de terra Egypti, non elegi ciuitatem de cunctis tribubus Israël, ut edificaretur in ea domus nomini meo, neque elegi quempiam alium virum, ut esset dux in populo meo Israël, sed elegi Hierusalem, ut sit nomen meum in ea. & quarto Regum xxj. In templo hoc, & Hierusalem, quam elegi de cunctis tribubus Israël, ponam nomen meum in sempiternum.* Hinc Iosephus legem hanc Dei sic concepit. *Sancta una urbs sit terra Chananeorum in loco pulcherrimo, & virtute illustri, quem Deus illi elegerit, & templum unum in ea sit, & altare unum ex lapidibus non politis, in alia uero urbe neque templum, neque altare sit Deus enim unus est, & unum Hebræorum genus, ter uero quotannis in eam ad templum ex finibus terræ conueniant, quam Hebræi possiderunt, & Deo offerant ex eis, quæ habent, & de futuris adhor-**

tentur, & conuenientes inter se, & conuiuantes
 amici sint. Est enim honestum, non ignorare, se
 in'er se contribules esse, & eorundem participes
 studiorum existere. Itaq; Dauid huc alludēs,
 dixit Psalmo lxxvij. *Ei repulit tabernaculum*
Ioseph, neque tribum Effraim, elegit, sed elegit
tribum Iuda monte Sion, quem dilexit, & e-
dificauit instar Excelsorum, sacrarium suum,
sive sicut unicornium sanctificium suum: Sig-
 nificat enim Deo nō placuisse, vt templum
 ædificaretur in Silo in tribu Effraim, & ta-
 bernaculo Ioseph patris Effraim, qui illam
 terram extra sortem à patre acceperat, :
 vt scriptum est XLVIII. Genesis, &
 post in ea vrbe sepulturam acceperat, vt Io-
 sue xxiiij sed voluisse vt extrueretur in Hie-
 rusalem in tribu Iudæ. Huc etiam, credo,
 pertinent verba illa Samaritanæ mulieris a-
 pud S. Ioannem, quæ Christum ita allocuta
 est: *Patres nostri in monte hoc adorauerunt, &*
vos dicitis, quia Hierosolymis est locus, ubi ado-
rare oportet. Patres enim suos vocauit Effra-
 imitas, à quibus se manasse Samaritæ iacta-
 bant, eosque adorasse ait in monte Effraim,
 de quo Iosue xx. *Sichem in monte Effraim,*
 nempè per eos annos, quibus domus Dei fu-
 it in Silo; Iudæos verò eam laudem sibi ven-
 dicare, & locum adorationis esse in Iuda, nō
 in Effraim, quòd esset in vrbe Hierosoly-

mitana, contendere. Hanc verò religionis, & ciuitatis translationem in Hierusalem à Dauide factam, ipse etiam Psalmo cxxj. cecinit, inquit: *Hierusalem, que edificatur ut ciuitas, cuius participatio est in à seipsa. Illuc enim ascendunt tribus, tribus Domini, testimonium Israël, ad conficiendum nomini Domini. Quia illic sederunt, sedes in iudicio, sedes super domum David* Significat enim tribus, id est, populum ascendisse Hierusalem, primum, vt laudarent Deum, deinde, vt poscerent ius siue à magistratibus, siue à iudicibus, tum cum à se ædificata, & in formam ciuitatis redacta est.

Ceterum vrbs Hierusalem, vt latius, qualis fuerit, explicemus, primis temporibus Salem dicta fuit, & Regi Melchisedech paruit, qui, sacerdos cum esset, Abrahamo à bello redeunti, quod pro Loth captiuo suscepit, occurrit, ac panem, & vinum obtulit, vt narratur xiiij. Genesis. Populus autem, qui illam incoluit, iam tum Iebusæus dicebatur, quem Iudas, & Benjamin extrudere vrbe non potuit, vsque ad tempora Davidis. Itaque vrbs in vtraque tribu fuit. nam xv. Iosue scriptum est, Iudam Iebusæos, incolas Hierusalem exigere non potuisse. in vaticinio verò Moysis Deuterono. xxxiiij. *Beniamin, amantissimus Domini habitabit confidenter*

*fidenter in eo, quasi in thalamo tota die morabitur, & inter humeros illius requiescet, prædicitur fore, vt Benjamin inter humeros Domini requiescat, quod templum esset con-
 dendum in tribu eius. & xvij. Iudicum additur, Benjamin non potuisse eijcere Iebusæum habitatorem Hierusalem, sed inter eos sedes posuisse. Ex quibus intelligi potest, urbem Hierusalem magnitudine sua vtrique tribui communicatam. Quocirca sunt etiã, qui censeant, partem ipsius templi in tribu Benjaminis fuisse. Hæ certè duæ tribus propter vicinitatem, & coniunctionem pro vna tantum habitæ sunt, quemadmodum post etiam in diuortio tribuum factum est, cum Iudas, & Benjamin Roboamum sequuntur, vnum Iudæ nomen adeptæ sunt. David autem spiritu diuino instinctus (nam Deus illi sibi, id est templo suo, sedem delegerat.) vbi primum regnum adeptus est, Iebusæos vrbe exterminauit. atque ea extructa, murorum ambitum prolatauit. atque ibi arcem in vno colle montis Sion cõdidit, quæ urbem despectaret ac munitã ciuitatem David vocauit. atque eo domicilium suum cum Arca fœderis trãstulit. post autem, cum in altero eiusdem Sionis colle, Moria vocato, condere templum vellet, non probante Deo, eã gloriã filio Salomoni reliquit. qui regnum adeptus o-*

opus perfecit, atque in eius præsidium ar-
 cem in tertio eiusdem montis colle constru-
 xit. teste Iosepho v. belli, & vij. Antiquita-
 tum. Roboamo inde Salomonis filio regnã-
 te Sifac Rex Aegyptiorum urbem cepit, &
 thesauros regios asportauit. Ezechia verò
 rerum potiente, Sennacherib rex Assyrio-
 rum acri obsidione, sed frustra fatigauit. In-
 de Nabucdonosor rex Babyloniorum se-
 mel sub rege Ioachim, iterum sub rege Io-
 achim cepit, ac tertio sub Sedecia receptam
 euertit, atque vna cum templo succendit,
 populumque in Babyloniam captiuum ab-
 duxit. Populo inde post lxx. annos in Iudæ-
 am permissu Cyri Persarum regis reuerso,
 templum per Zorobabelem, vrbs per Nee-
 miam, lex per Esdras est restituta, arx quo-
 que in tertio colle non longè à templo refe-
 cta. Mox ab Anthiocho Epiphane Syriæ
 rege vrbs direpta, lex cremata, templum
 profanatum est. Neque ita multò post om-
 nibus his per Iudam Assamonæum recep-
 tis, ac nouo opère restitutis florere opibus,
 ciuitas cepit. donec prauo duorum fratrum
 regum, Hyrcani, & Aristobuli dissidio Cn.
 Pompeius dux Romanus bellum in Syria
 gerens, adductus ipsam occupauit, ac tem-
 plo pepercit, quam paulò post Antigonus
 Aristobuli filius Parthorum ope recepit.

Anti-

Antigono vero Herodes Aſcalonita Rex à Romanis declaratus C. Soſio Syriæ proconſule opem ferente ademit, ac tandiu poſteritas eius tenuit, quoad in poteſtatem Iudæorum beneficio Romanorum reuerſa deſecit. Quo tempore à Tito Cæſare Veſpaſiani Imper. filio ruruſus in ditionem adducta, & cum templo ſolo æquata, atq; combuſta eſt. Ad extremum Chriſtiana ſam fide aſcita per Hadrianum, ſed ſine templo, reſecta, ab eo Aelia eſt nominata.

Atque hæc quidem ſunt, quæ in vniuerſum de repub. Hebræorum præponenda cenſuimus, vt his fundamentis iactis, deinceps expeditius ad reliqua pergeremus.

CARO.